

5. Energetika a legislativa

Úvod

Před českou energetikou stojí realizace velkého množství investic v celém spektru potenciální struktury palivo-energetických zdrojů. Jejich realizace je v neposlední řadě limitována složitostí legislativy a nepřiměřeně dlouhými lhůtami pro získání příslušných rozhodnutí a povolení. Závěry provedených analýz v této oblasti považujeme za tak závažné, že problematice věnujeme samostatnou kapitolu.

Analýza legislativy je rozdělena podle logicky navazujících celků, ve vazbě a souvislostech vyplývajících z postupu při veřejnoprávním projednávání v přípravě energetických staveb (zdrojů). Již na počátku zdůrazňujeme, že považujeme celý proces za zbytečně dlouhý, komplikovaný a zbyrokratizovaný.

Schematicky je tento proces znázorněn na obrázku 5.1 ve vazbách na ostatní činnosti investora při přípravě a zahrnuje následující kroky:

- územní plánování,
- posouzení vlivu na životní prostředí,
- autorizace,
- územní řízení včetně specifik přípravy jaderných zdrojů,
- integrované povolení, stavební řízení.

Účelem analýzy je vyhodnocení časové náročnosti přípravy a realizace energetických staveb s ohledem na nutnost zkrátit kritickou cestu přípravy energetických zdrojů, na které leží i jednotlivé kroky povolovacího procesu.

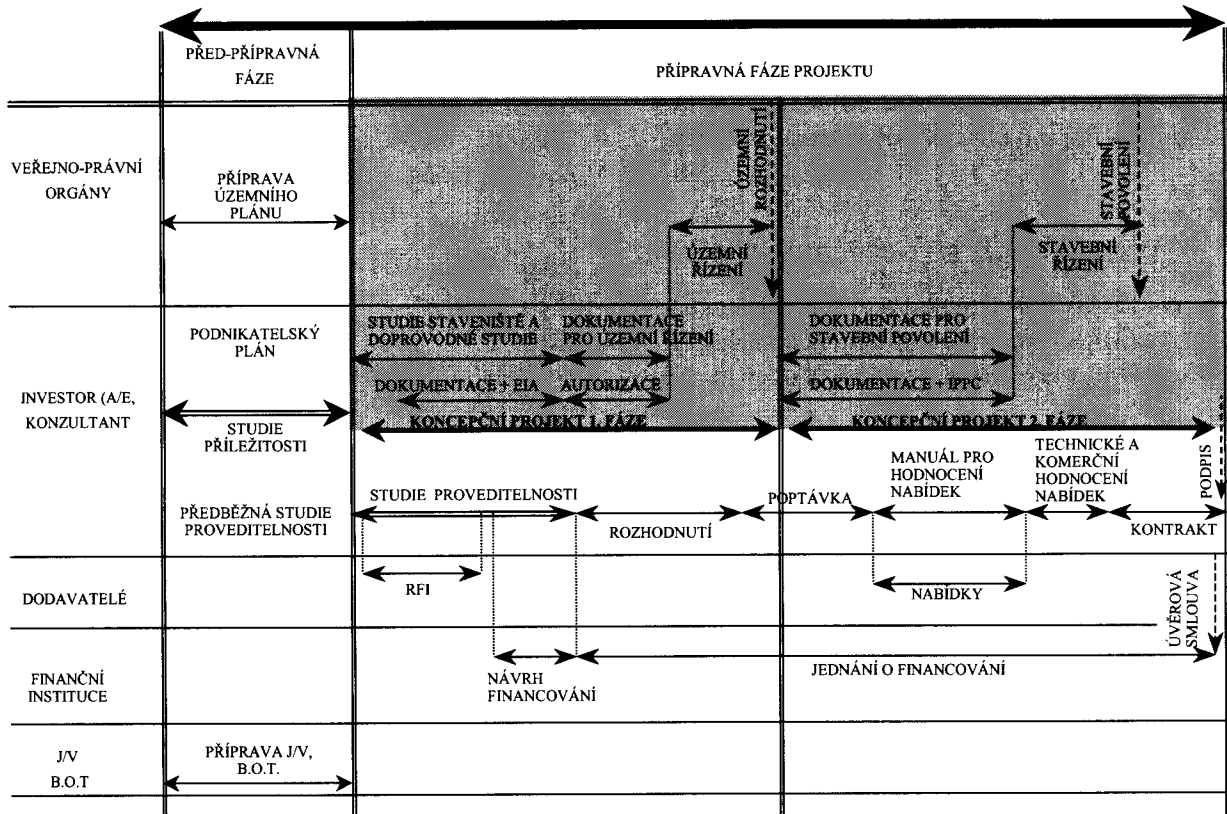
Na obrázku 5.2 je zakreslen proces veřejnoprávního projednání pro energetické stavby. Kategorie záměrů na obrázku 5.2 vycházejí z přílohy č. 1 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí. Při analýzách legislativy se uvažují minimální lhůty vycházející z příslušných právních norem. Lhůty též nezahrnují doby pro interní rozhodovací procesy investora.

Tento proces platí rovněž pro vyvolané investice související s energetickými stavbami, jako jsou liniové stavby (vedení), vyvedení výkonu, vodní řad apod. U staveb tohoto druhu může být proces často spojen s vyvlastněním pozemků a zřizováním věcných břemen, což celé veřejnoprávní projednávání prodlužuje a komplikuje.

Dále jsou podrobně analyzovány legislativní akty související s přípravou a realizací energetických staveb z hlediska:

- aplikace při přípravě a realizaci energetických zařízení,
- vzájemného souladu české a evropské legislativy.

Obr. 5.1: Příprava výstavby klasického zdroje elektřiny

- ◆ Nadzemní vedení elektrické energie o napětí nad 110 kV a délce od 15 km.
- Kategorie II (záměry vyžadující zjišťovací řízení)
 - ◆ Zařízení ke spalování paliv o jmenovitém tepelném výkonu od 50 do 200 MW.
 - ◆ Větrné elektrárny s celkovým instalovaným výkonem vyšším než 500 kWe nebo s výškou stožanu přesahující 35 metrů.
 - ◆ Vodní elektrárny s celkovým instalovaným výkonem výroby nad 50 MWe.
 - ◆ Vodní elektrárny s celkovým instalovaným výkonem výroby od 10 MWe do 50 MWe.
 - ◆ Vedení elektrické energie od 110 kV, pokud nepřísluší do kategorie I.
 - ◆ Zařízení ke skladování, úpravě nebo využívání nebezpečných odpadů; zařízení k fyzikálně-chemické úpravě, energetickému využívání nebo odstraňování ostatních odpadů.

Obrázek 5.3 naznačuje postup dle EIA. Je třeba zdůraznit, že i velice malé energetické zařízení může být předmětem posuzování podle EIA, pokud tak rozhodne příslušný úřad v předcházejících dvou fázích – posuzování podlimitního záměru a ve zjišťovacím řízení.

Stanovisko k záměru o EIA je součástí žádosti (§ 35 zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů) o udělení autorizace na výstavbu výroby elektřiny (nad 30 MW elektrického výkonu) a přílohou žádosti o vydání územního rozhodnutí.

Posouzení procesu EIA ve vazbě na evropskou legislativu

Evropská unie dosud přijala tyto směrnice upravující posuzování vlivů některých záměrů na životní prostředí:

- **Směrnice Rady 85/337/EHS** ze dne 27. června 1985 o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí,

- **Směrnice Rady 97/11/ES ze dne 3. března 1997**, kterou se mění směrnice 85/337/EHS o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí (tj. novela předchozí směrnice),
- **Směrnice 2003/35/EC ze dne 26. května 2003** o účasti veřejnosti při tvorbě různých plánů a programů (tj. novela předchozí směrnice).

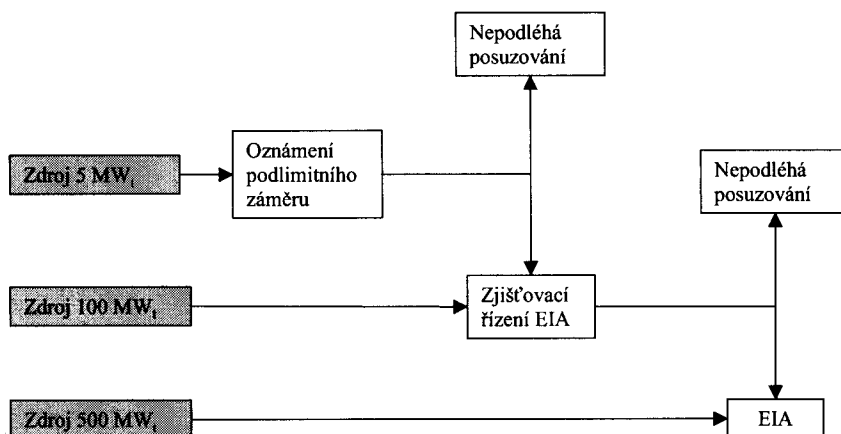
Proces má zahrnovat analýzu možných dopadů na životní prostředí, záznam těchto dopadů do zprávy, uspořádání veřejného projednání této zprávy (posudku), vzetí v úvahu všech připomínek při konečném rozhodnutí a informování veřejnosti.

Směrnice EIA stanoví, které druhy projektů mají být předmětem posouzení EIA, jaký proces má následovat a co má být jeho obsahem.

Evropská komise analyzovala v roce 2003 dopady, přínosy a stav implementace direktivy o EIA do vnitrostátních legislativ členských států Evropské unie. EK konstatovala, že její problém není transpozice do národních legislativ, ale že jsou velké rozdíly s její aplikací, což se částečně týká i ČR. Tento nedostatek byl zčásti odstraněn úpravou § 4, provedenou zákonem č. 163/2006 Sb. a později též zákonem č. 216/2007 Sb.

V této oblasti lze očekávat tendence ke sjednocování postupů v rámci celé Evropské unie a zpřísnění požadavků na ochranu životní prostředí. Pro identifikaci možnosti zjednodušení povolovacích procesů lze například využít příkladu z Německa, kde je EIA součástí povolovacího řízení pro realizaci záměrů a v zásadě tak na celý záměr existuje pouze jedna povolovací procedura.

Obr. 5.3: Fáze procesu EIA

některých zákonů (zákon o integrované prevenci). Jeho cílem je zavedení a aplikace procesu, porovnávání stávajících technologií s nejlepšími dostupnými technikami v zájmu maximalizace využití surovin a minimalizace energetické náročnosti provozů. Výstupem procesu je integrované povolení. V zemích Evropské unie nebude možné provozovat žádné zařízení spadající pod přílohu č. 1 zákona 76/2002 Sb. V energetice se jedná zejména o spalovací zařízení o jmenovitém tepelném příkonu větším než 50 MW. O integrované povolení nemusí žádat provozovatel stavby s jaderným zařízením.

Z hlediska časové náročnosti lze vycházet z předpokladu, že průměrná doba trvání procesu se pohybuje okolo 8 měsíců od podání žádosti [1]. Tato délka představuje relativně dlouhou dobu v procesu povolování stavby. Minimální délka dle lhůt uvedených v zákoně je cca 4 měsíce.

Posouzení procesu vydávání integrovaného povolení ve vazbě na evropskou legislativu

Dne 29. ledna 2008 bylo oficiálně zveřejněno v Úředním věstníku Evropské unie kodifikované znění Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/1/ES ze dne 15. ledna 2008 o integrované prevenci a omezení znečištění (IPPC), která zahrnuje veškeré předchozí novely původní

směrnice 96/61/ES. Směrnice 2008/1/ES vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v Úředním věstníku, tj. 18. února 2008. Směrnice 96/61/ES ze dne 24. září 1996 o integrované prevenci a omezení znečištění (Integrated Pollution Prevention and Control, IPPC) se tímto aktem zrušuje. Aktuální směrnice stanoví kategorie průmyslových činností, základní postupy vydávání povolení, pravidla účasti veřejnosti apod.

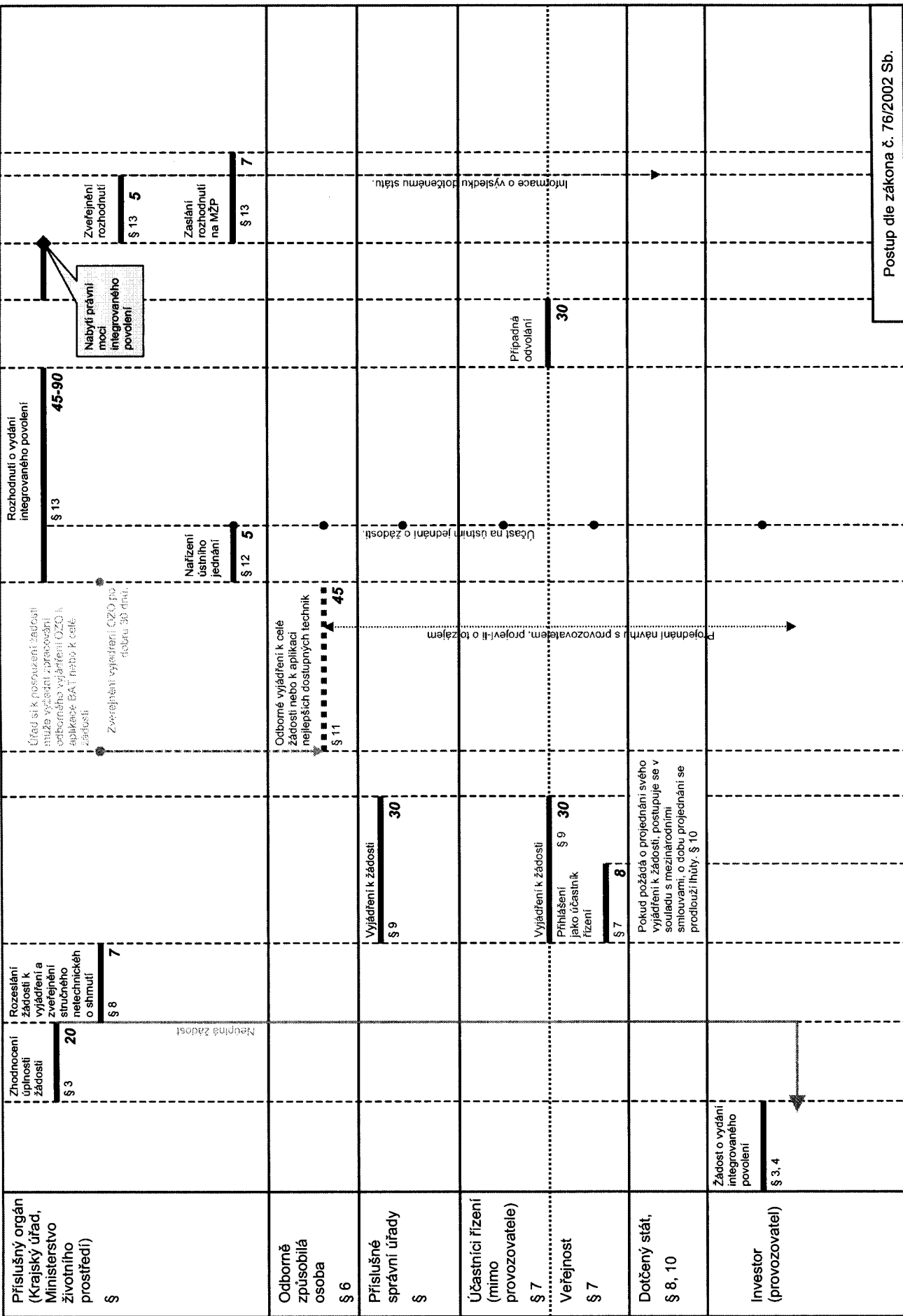
V nedávné době vydala Evropská komise také návrh revize směrnice IPPC, již uváděné pod novým názvem „o průmyslových emisích“ [2].

Návrh v souladu se snahou o zjednodušení evropské legislativy v oblasti životního prostředí zahrnuje i další evropské směrnice, a to konkrétně:

- **Směrnici 1999/13/ES** o omezení emisí těkavých organických sloučenin vznikajících při používání organických rozpouštědel při některých činnostech a v některých zařízeních,
- **Směrnici 2000/76/ES** o spalování odpadů,
- **Směrnici 2001/80/ES** o omezení emisí některých znečišťujících látek do ovzduší z velkých spalovacích zařízení,
- **Směrnici 78/176/EEC** o odpadech z průmyslu oxidu titaničitého,

Tab. 5.2: Legislativa, ze které vyplývá působnost dotčených orgánů státní správy při stavebním řízení

Číslo	Název
114/1992 Sb.	o ochraně přírody a krajiny
76/2002 Sb.*	o integrované prevenci
254/2001 Sb.*	vodní zákon
86/2002 Sb.*	o ochraně ovzduší
334/1992 Sb.	o ochraně zemědělského půdního fondu
289/1995 Sb.	lesní zákon
185/2001 Sb.	o odpadech a změně některých dalších zákonů
258/2000 Sb.	o ochraně veřejného zdraví
166/1999 Sb.	veterinární zákon
20/1987 Sb.	o státní památkové péči
13/1997 Sb.	zákon o pozemních komunikacích
266/1994 Sb.	o drahách
49/1997 Sb.	o civilním letectví
114/1995 Sb.	o vnitrozemské plavbě
127/2005 Sb.	o elektronických komunikacích
222/1999 Sb.	o obraně České republiky
133/1985 Sb.	o požární ochraně
174/1968 Sb.	o státním odborném dozoru nad bezpečností práce
239/2000 Sb.	o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů
44/1988 Sb.	o ochraně a využití nerostného bohatství
61/1988 Sb.	o hornické činnosti, výbušninách a státní báňské správě
18/1997 Sb.*	o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření
62/1988 Sb.	o geologických pracích
59/2006 Sb.*	o prevenci závažných havárií
458/2000 Sb.*	energetický zákon
406/2000 Sb.	o hospodaření s energií
*Modře vyznačeno – dotčené orgány vydávají samostatná rozhodnutí ve správním řízení, to platí i u řízení dle atomového zákona a energetického zákona v souvislosti s výstavbou nových zdrojů Pro stavby na dráze, vodní díla, stavby dálnic a silnic a stavby letecké se mohou stát dotčené orgány speciálním stavebním úřadem dle (§15 SZ)	

Průběžná lhůta k vydání integrováného povolení (IPPC): min. 132 dní, max. cca 240 dní.

Obr. 5.6: Základní schéma procesu integrováného povolení ve smyslu zák. 76/2002 Sb.

- **Směrnici 82/883/EEC** o postupech dozoru a monitoringu životního prostředí v souvislosti s odpadem z průmyslu oxidu titaničitého,
- **Směrnici 92/112/EEC** o postupech harmonizace programu pro redukcí a eventuální eliminaci znečištění způsobeného odpady z průmyslu oxidu titaničitého.

Jmenované směrnice by měly být revidovanou směrnicí IPPC nahrazeny. Předpokládá se, že při bezproblémovém průběhu navazujících procedur začne navrhovaná směrnice platit v roce 2012.

Lze tedy opět dovozovat významnou snahu Evropské unie o sjednocení a precizaci evropské legislativy v oblasti ochrany životního prostředí, ale i o snížení administrativy. Od členských států se očekává neprodlená implementace revidované Směrnice IPPC.

Závěry k procesu vydávání integrovaného povolení

Proces vydávání integrovaného povolení je pro investory/stavebníky nepochybně časově, administrativně i finančně relativně náročnou oblastí při přípravě výstavby nových zdrojů. Vzhledem k tomu, že toto povolení je přílohou žádosti o vydání stavebního povolení, představuje nedílnou součást povolovacího procesu. V této oblasti očekáváme v následujících letech změny vycházející z připravované směrnice EU. V současnosti vidíme možnosti zjednodušení v těchto oblastech:

- Spojení procesu vydávání integrovaného povolení a stavebního řízení.
- Zvážit možnost zkrátit lhůty v národní legislativě,

protože jsou stávající předepsané lhůty zbytečně dodržovány, přičemž vlastní proces IPPC by mohl být i významně kratší.

- Změna legislativy EU směrem ke zjednodušení řízení.

5.5. Stavební řízení

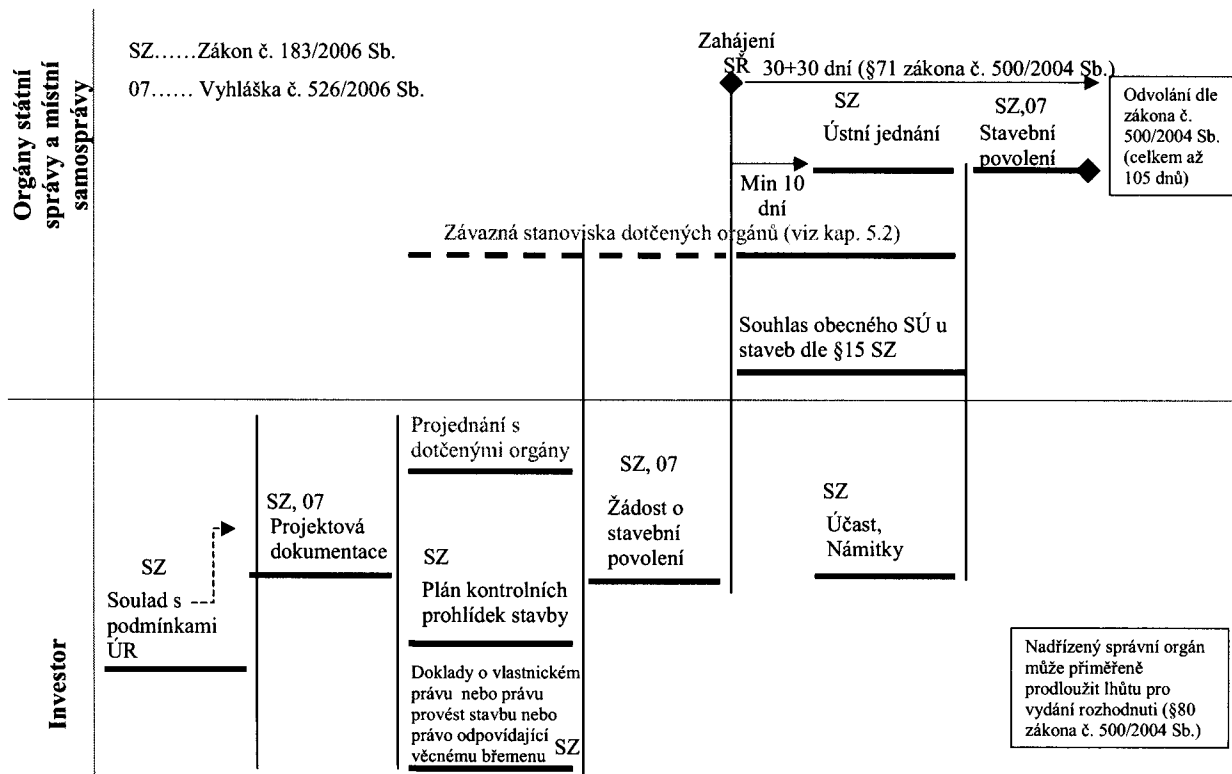
Stavební řízení je správní řízení vedoucí k vydání stavebního povolení.

Stavební zákon v části čtvrté – Stavební řád upravuje mimo jiné povolování staveb, podmínky vydání stavebního povolení, stavební řízení, povolování užívání stavby včetně zkušební provozu, povinnosti a odpovědnost při provádění staveb, stavební dozor a pravomoci stavebního úřadu.

Délka stavebního řízení podle lhůt definovaných správním řádem je 2,5 měsíce. Ta je tvořena základní dobou 30 dnů, do které musí správní úřad vydat rozhodnutí, k té je možné přičíst až dalších 30 dní, jestliže je třeba nařídit ústní jednání nebo místní šetření nebo jde-li o obzvlášť složitý případ (§ 71 správního řádu). Odvolací lhůta činí dalších 15 dní (§ 83 správního řádu). V praxi předpokládáme dobu od podání žádosti do nabytí právní moci stavebního povolení delší, zejména v závislosti na složitosti stavby a dalších parametrech.

Nejnáročnější částí získání stavebního povolení je pro stavebníka zajištění vyjádření (pokud možno souhlasných) dotčených orgánů ve formě závazných stanovisek. Integrované povolení nahrazuje vydávání samostatných

Obrázek 5.7: Schéma procesu stavebního řízení

závazných stanovisek podle příslušných právních předpisů. Na obr 5.7 je znázorněn proces vydávání stavebního povolení.

Specifika vydání stavebního povolení pro stavby s jaderným zařízením

Na základě požadavků zákona č. 18/1997 Sb., § 9 je třeba povolení k výstavbě jaderného zařízení. Toto povolení vydává Státní úřad pro jadernou bezpečnost na základě žádosti. Obsahem dokumentace pro povolení výstavby jaderného zařízení je předběžná bezpečnostní zpráva a návrh způsobu zajištění fyzické ochrany. Úřad rozhodne ve lhůtě do dvanácti měsíců o vydání povolení.

Musíme též připomenout, že pro stavby uranového průmyslu a pro stavby jaderných zařízení dosud neexistuje právní předpis upravující technické požadavky pro stavby uranového průmyslu a pro stavby jaderných zařízení (§ 194 písm. d stavebního zákona), které má vydat MPO.

Působnost stavebního úřadu (vyjma pravomoci ve věcech územního rozhodování) pro stavby s jaderným zařízením vykonává MPO. Pro standardizaci vydávání stavebního povolení by mohlo MPO vykonávat tuto působnost pro všechny energetické zdroje, pro které bude vydávat vyhodnocení (dle připravované novely EZ zdroje od 100 MW elektrického výkonu).

Závěr pro oblast stavebního řízení

- Z hlediska výstavby nových zdrojů je stavební povolení nedílnou součástí povolovacího procesu.
- Evropská unie ve své legislativě tuto oblast přímo neupravuje, zmínit můžeme snad pouze legislativu v oblasti technických požadavků na výstavbu. Stavební zákon stanoví lhůty a postup vydávání stavebního povolení.
- Prostor existuje pouze v integraci stavebního řízení a vydávání integrovaného povolení.
- Pro stavby uranového průmyslu a pro stavby jaderných zařízení dosud neexistuje právní předpis upravující technické požadavky pro stavby uranového průmyslu a pro stavby jaderných zařízení (§ 194 písm. d), které má vydat MPO.

5.6. Zákon o zadávání veřejných zakázek

Do procesu přípravy výstavby nových energetických zdrojů významně zasáhne zejména zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, protože aplikací jeho ustanovení na „sektorového zadavatele“ dle § 2 (v našem případě výrobce elektřiny) může docházet k prodloužení lhůt a ke komplikacím při zajišťování projektové dokumentace a dalších činností souvisejících s přípravou výstavby v rámci zadávání veřejných zakázek.

Současná právní úprava vychází ze Směrnice Evropské

unie 2004/17/ES ze dne 31. března 2004 o koordinaci postupů při zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb.

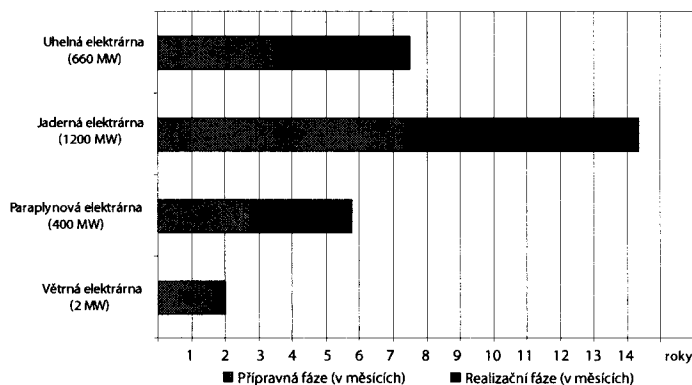
Pozn.: Stávající zákon o zadávání veřejných zakázek č. 137/2006 Sb. se vztahuje i na výstavbu výroben. Nevýhodou postupů podle citovaného zákona je skutečnost, že v průběhu výběrového řízení nelze upravovat zadávací dokumentaci. Tento fakt u jaderných elektráren, kde výběrové řízení může trvat i několik roků a v jeho průběhu obvykle dochází k upřesňování požadavků na budoucí dodávky ze strany státního dozoru nad jadernou bezpečností, může být velice kontraproduktivní. Rigidní pojetí ZVZ by znamenalo, že ekonomické zájmy jsou nad zájmy státu v oblasti jaderné bezpečnosti.

Doporučení: V zájmu státu i investora by mělo dojít ke změně legislativy – zákona č. 137/2006 Sb., aby se změnila logika a neprotahovalo se výběrové řízení, což je popsáno v posledním odstavci.

5.7. Závěry a doporučení

Z „Analýzy“ vyplývá, že doba pro přípravu a realizaci energetických zdrojů je neúměrně dlouhá. Následující přehled naznačuje, v jaké nejkratší lhůtě po rozhodnutí investora a zahájení přípravné fáze může dojít k dokončení realizace výstavby daného zdroje.

Obr. 5.8: Doba do uvedení zdroje do provozu

Z provedených detailních analýz lhůt pro přípravnou fázi dále vyplývá, že investor stavby ovlivňuje cca 40 % lhůt. Zbývající lhůty ovlivňují orgány státní správy a samosprávy a jsou dány analyzovanou legislativou, lhůtami v řízeních EIA a IPPC, „řetěžením“ správních řízení a lhůtami ze správního řádu.

Pozn.: Reálné lhůty u konkrétních projektů připravovaných v současné době jsou výrazně delší. Tento fakt není ovlivněn jen dobou, kterou potřebuje investor pro schválení projektů v orgánech společnosti, ale i zákonem o zadávání veřejných zakázek a v neposlední řadě rozhodováním orgánů státní správy, které jim dává např.

zákon č. 100/2001 Sb. (v tzv. zjišťovacím řízení je nařizována celá procedura EIA pro malé projekty OZE, i když není povinná).

Stát by měl mít zájem na zkrácení celkové doby výstavby energetických zdrojů především z důvodů snížení budoucího deficitu v bilanci elektrické energie, resp. tepla.

Doporučením je návrh na provedení radikální změny legislativy. Přípravnou fází může výrazně zkrátit zejména:

- **Sloučení procesu EIA, autorizace a územního řízení do jednoho správního řízení.**
- **Územní řízení pro velké energetické stavby (včetně definice pojmu) dát do působnosti Ministerstva pro místní rozvoj (vyhrazení působnosti stavebního úřadu § 17 SZ – Ministerstvo pro místní rozvoj).**
- **Sloučení procesu IPPC a stavebního řízení do jednoho správního řízení.**
- **Stavební řízení pro velké energetické stavby dát do působnosti Ministerstva průmyslu a obchodu (podobně jako tomu je u staveb s jaderným zařízením).**

Doporučujeme zpracovat detailní analýzu dopadů navrhovaných změn zejména v návaznosti na všechny zainteresované orgány státní správy (např. MMR, MPO, MŽP, orgány místní samosprávy) a z hlediska identifikace vazeb na ostatní právní předpisy včetně mezinárodních.

5.8. Další analyzované oblasti

5.8.1. Energetický zákon č. 458/2000 Sb.

Energetický zákon je velmi speciální a specifickou normou a upravuje zároveň několik oblastí, které jsou v mnoha státech EU upravovány samostatnými zákony. Již název sám: „...o podmínkách podnikání a výkonu státní správy v energetických odvětvích...“ předpokládá základní členění primárně na výkon státní správy a následně na podmínky podnikání v odvětví elektroenergetiky, plynárenství a teplárenství.

Návrh novely energetického zákona

Novela zákona jako celek (až na uvedené následné části) je harmonická, zřetelná, technicky vyvážená a v maximální možné míře naplňuje směrnice EU.

Autorizace v elektroenergetice:

Stát je garantem za elektroenergetiku a měl by kvalitativně ovlivňovat prostřednictvím „Autorizace“ výstavbu nových výroben elektřiny, avšak v návrhu novely EZ, a to v době, kdy se rozhoduje o budoucím směřování pali-
vového mixu země, je významně zredukována pasáž o **autorizacích** na výstavbu nových zdrojů. Zatímco stávající právní úprava přes řadu dílčích legislativních nedostatků dávala MPO značné rozhodovací kompetence o podobě výrobní základny v ČR, navrhovaná novela energetického

zákona pouze hovoří o jakémisi vyhodnocení, které bude součástí dokumentace pro jednání se stavebními úřady, a předpokládá, že MPO se stane dotčeným orgánem v procesu územního řízení nebo stavebního řízení, bez podrobnější úpravy pravomocí v tomto postavení, přičemž hranice instalovaného výkonu se posouvá ze stávajících 30 MW až na 100 MW.

Stát se touto úpravou zbavuje významného nástroje, kterým může účinně ovlivňovat, jaké zdroje, o jakém výkonu a s jakou účinností energetické přeměny, s jakými emisemi apod. se budou v české elektrizační soustavě stavět a jaké nikoliv. Systémem autorizací a doprovodnými koncepčními strategiemi by mohl stát definovat např. maximální přípustný výkon jednoho bloku, kdy v souvislosti s jeho výpadky může docházet ke zvýšení celosystémových nákladů na zajištění potřebných výkonových rezerv pro vybalancování soustavy. Definována by mohla být rovněž technicko-ekologická kritéria, aby investoři nevolili pouze levnější zastaralé technologie, ale uplatňovaly se příklady nejlepší současné praxe.

Poznámka: Rozdíl je v postavení MPO, které podle stávající právní úpravy přímo rozhoduje o autorizaci, ale podle návrhu novely je ve věcech výstavby výroby elektřiny (a přímého vedení) pouhým účastníkem územního řízení a dotčeným státním orgánem. Obdobná situace je v oblasti teplárenství, v této části zákona se autorizace pro teplárenství vypouští bez náhrady s odůvodněním, že to nepožaduje žádný evropský předpis. V oblasti plynárenství je naopak pro výstavbu vybraných plynových zařízení autorizační procedura ponechána.

Dalším problémem je situace, kdy může dojít k deficitu instalovaného výkonu v české elektrizační soustavě. Doporučujeme, aby se v energetickém zákoně zakotvila možnost zásahu státu při jeho řešení, například tendrování nových výrobních kapacit státem. Současně platná evropská směrnice pro vnitřní trh s elektřinou 54/2003 ukládá členskému státu, aby na úrovni národní legislativy, s respektováním základních parametrů směrnice, upravil proceduru výběru strategického partnera. V současném zákoně ani v návrhu novely EZ takovou možnost stát nemá. Důvodem tohoto doporučení je předejít problémům v elektroenergetice a včas řešit její stabilitu.

Dále je podle naší analýzy nutné doplnit novelu energetického zákona v části plynárenství o oblast, která ošetřuje právo přístupu obchodníků s plynem ke skladovací kapacitě, a to v části, která opravňuje provozovatele podzemního zásobníku odmítnout žadatele (§ 60, odst. 1, písm. h). V novele EZ jednoznačně popsat, o jaký stav se v oblasti PZ jedná a kdo je držitelem skladovací kapacity po termínech uvedených v tomto ustanovení. Upozorňujeme, že se jedná o zásadní problematiku:

1. Prvním aspektem je bezpečnost a spolehlivost dodávek na území ČR. Každý plynový zásobník na našem území je nejučinnějším nástrojem pro řešení krizových situací v dodávkách zemního plynu do ČR.
2. Druhým aspektem je podpora fungování trhu s plynem v ČR. Bez možnosti přístupu k zásobníkům je de facto blokována skutečná liberalizace trhu pro domácnosti a malooběratele se sezonním charakterem odběru, kteří se bez služby zásobníků neobejdou.

K bodu 1.: podporou pro toto řešení je Směrnice č. 2003/55/ES, ve které je uvedeno, že členské státy jsou podle čl. 3 odst. 2 směrnice oprávněny uložit v obecném ekonomickém zájmu plynárenským podnikatelům plnění povinnosti veřejné služby; ta se přitom může vztahovat na bezpečnost včetně zabezpečení dodávek, pravidelnost, jakost a cenu dodávek a na ochranu životního prostředí včetně energetické účinnosti a ochrany klimatu. Tuto možnost návrh novelizovaného zákona zatím nevyužívá.

K bodu 2.: celá problematika bude nyní ještě více akcentována v souvislosti s uvažovanou investiční výstavbou plynových elektráren, např. pro krytí základního diagramu nebo jednoduchých cyklů pro poskytování podpůrných služeb společností ČEZ, a. s. Vzhledem k tomu, že se tyto regulační zdroje vyznačují zejména rychlostí najetí díky strmé dynamice, bude právě pro jejich nasazení zapotřebí použít rovněž podzemní zásobníky, a tím dojde k vytvoření určité spolehlivostní závislosti elektrizační soustavy na spolehlivosti plynárenské soustavy.

5.8.2. Zákon o hospodaření energií

Od 1. ledna 2008 nabyl účinnosti novelizovaný zákon č. 406/2000 Sb. o hospodaření energií, který byl novelizován zákonem č. 393/2007 Sb. Zákon stanoví práva a povinnosti fyzických a právnických osob při nakládání s energií.

V zákoně o hospodaření energií by bylo vhodné, aby byla doplněna HLAVA III Státního programu na podporu úspor a využití obnovitelných zdrojů energie § 5. Důvodem je nesystémové řešení při poskytování státní podpory, protože nepokrývá svým zaměřením celou oblast, kde je možné dosáhnout velkých energetických úspor. Jedná se zejména o energetické ztráty ve starší bytové zástavbě a objektech většiny státních institucí, např. ve věznicích, sociálních objektech, státních administrativních budovách a v některých zdravotnických zařízeních atd. Upozorňujeme, že úsporně-energetické programy se týkají i podnikatelské sféry a i zde je nutná státní motivace.

Doporučujeme, aby motivační program v § 5 byl rozšířen na všechna ministerstva a aby došlo k motivaci jak měst a obcí, tak bytových družstev a podnikatelů.

5.8.3. Atomový zákon

Ve smyslu zákona č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) ve znění zákona č. 13/2002 Sb. podle § 35 odpovědnost provozovatele jaderného zařízení za škodu způsobenou jadernou havárií je ve výši 6 miliard korun. Stejná částka celkového odškodnění je i v případě, že na ně přispěje stát (§ 37). K tomuto problému bylo přijato několik mezinárodních smluv a úmluv, které upravují výši odškodnění za způsobené škody jadernou havárií.

Doporučení:

- Zvážit vhodnost přistoupení k Pařížské úmluvě o odpovědnosti vůči třetím stranám v oblasti jaderné energie ze dne 29. července 1960 ve znění Protokolu z roku 2004.
- Upravit odpovědnost provozovatele za případnou jadernou škodu tak, aby odpovídala mezinárodním doporučením.

Zdůvodnění: V zákoně č. 18/1997 Sb. ve znění zákona č. 13/2002 Sb. je odškodnění za škody způsobené jadernou událostí řešeno jinak než v Pařížské úmluvě.

5.8.4. Přenosové sítě

Při výstavbě nových zdrojů či v případě navyšování výkonu zdrojů stávajících je nedílnou součástí přípravné fáze i zajištění souvisejících infrastrukturních staveb, především vyvedení výkonu. Lhůty a legislativa pro tyto typy staveb jsou obdobné jako pro výstavbu zdrojů. Tato oblast je ale též velice problematická, protože ve většině případů bude třeba dohody s majiteli nemovitostí, kterých se výstavba takovýchto infrastrukturních staveb dotkne. V závislosti na velikosti stavby se může jednat i o stovky účastníků. Extrémním a časově náročným řešením může být použití institutu vyvlastnění. Investor musí tyto záležitosti řešit s dostatečným předstihem, protože nezajištění dostatečné kapacity pro připojení zdroje do sítě může mít za následek omezení či dokonce zastavení provozu zdroje. Dle údajů ČEPS se přípravná fáze může pohybovat v extrémních případech až v rozmezí 8–10 let, vlastní realizace trvá cca 1–2 roky.

5.9. Energetická legislativa EU

5.9.1. Stávající legislativa

Základní dokumenty Evropské unie, z nichž vychází stávající znění energetického zákona po novele č. 670/2004 Sb.:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/54/ES ze dne 26. června 2003 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 96/92/ES,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/55/ES ze dne 26. června 2003 o společných pravidlech pro

vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 98/30/ES,

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/8/ES ze dne 11. února 2004 o podpoře kombinované výroby tepla a elektřiny založené na poptávce po užitečném teple na vnitřním trhu s energií a o změně směrnice 92/42/EHS,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/77/ES ze dne 27. září 2001 o podpoře elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů energie na vnitřním trhu s elektřinou,
- Nařízení č. 1228/2003 Evropského parlamentu a Rady ze dne 26. června 2003 o podmínkách pro přístup k sítím pro přeshraniční výměny elektřiny.

Dokumenty Evropské unie, z nichž vychází právě projednávaná novela energetického zákona:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/67/ES ze dne 26. dubna 2004 o opatřeních na zabezpečení zásobování zemním plynem,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/32/ES o energetické účinnosti u konečného uživatele a o energetických službách a o zrušení směrnice Rady 93/76/EHS,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/89/ES ze dne 18. ledna 2006 o opatřeních o zabezpečení dodávek elektřiny a investic do infrastruktury,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES o službách na vnitřním trhu,
- Nařízení č. 1775/2005 Evropského parlamentu a Rady ze dne 28. září 2005 o podmínkách přístupu k plynárenským přepravním soustavám.

5.9.2. Ekologický balíček

Dne 23. ledna 2008 předložila Evropská komise rozsáhlý balík návrhů, kterými na sebe Evropská unie bere ambiciózní závazky bojovat proti změnám klimatu a rozvíjet obnovitelné zdroje energie (OZE) do roku 2020 a dále.

Obecné cíle

Evropská unie má tři obecné cíle, které spolu navzájem souvisí:

- omezit růst průměrné globální teploty nejvýše na 2 °C nad preindustriální úroveň;
- zajistit pro ekonomiku zemí Evropské unie energetickou bezpečnost;
- ve shodě s lisabonskou strategií udělat z EU nejkonkurenceschopnější ekonomiku na světě zvláště ve vztahu k novým energetickým technologiím, jako je výroba energie s nízkou produkcí uhlíku a technologie efektivnější spotřeby energie.

EU se zavázala do roku 2020

- redukovat celkové emise skleníkových plynů nejméně o 20 % oproti roku 1990 a je připravena tento cíl zvýšit až na 30 %, jestliže ostatní rozvinuté země vyvinou srovnatelné úsilí;
- zvýšit podíl OZE na spotřebě energie v EU na 20 %;
- dosáhnout v každé členské zemi minimální podíl 10 % obsahu biopaliv v benzínu a naftě;
- snížit spotřebu energie o 20 % opatřeními na zvyšování energetické efektivity.

Snížení emisí skleníkových plynů

Hlavní součástí strategie snížení emisí skleníkových plynů je posílení a rozšíření systému obchodování s emisemi (EU ETS). Do tohoto systému spadá asi polovina emisí skleníkových plynů v EU. Emise sektorů, které spadají do tohoto systému, se do roku 2020 sníží o 21 % oproti roku 2005.

Národní alokační plány budou nahrazeny aukcemi povolenek nebo jejich volnou alokací na základě celou-nijně platných pravidel. Každý rok až do roku 2020 bude postupně snižováno množství povolenek, distribuovaných volnou alokací. Od roku 2013 budou veškeré emisní povolenky pro energetický sektor získávány pouze na základě aukcí. Emise sektorů, které nejsou zahrnuty do EU-ETS – jako např. doprava, zemědělství a odpady – se sníží do roku 2020 o 10 % oproti roku 2005. Každá členská země přispěje ke snížení emisí podle svého relativního bohatství; budou stanoveny národní emisní cíle v intervalu od -20 % pro bohatší země do +20 % pro chudší.

Obnovitelné zdroje energie

Úsilí o dosažení cíle bude spravedlivě rozděleno mezi členské státy. Pro každou členskou zemi budou navrženy individuální cíle, které berou do úvahy odlišné startovací pozice a možnosti (ČR 13 %). Tyto cíle nebudou pouze „indikativní“, ale právně závazné. Členské země předloží akční plány, které stanoví postup pro dosažení stanovených cílů a umožní jeho monitorování.

Zvýšení podílu OZE na spotřebě energie přispěje ke snížení emisí a ke snížení energetické závislosti EU. Členské státy budou moci dosahovat svého podílu i na území jiných států s výhodnějšími podmínkami pro OZE.

Biopaliva

Stanoví se kritéria udržitelnosti, která musí biopaliva splňovat, aby byl zajištěn jejich skutečný přínos pro životní prostředí.

CCS

Balík zároveň usiluje o rozvoj a bezpečné užití carbon capture and storage (CCS), soubor technologií, které umožní, aby CO₂, vznikající v průmyslových procesech,

mohl být zachycován a uskladňován pod zemí, kde nemůže přispívat ke globálnímu oteplení.

Revize zásad státní pomoci při ochraně životního prostředí umožní vládám podporovat výstavbu demonstračních jednotek CCS. CCS investoři si musí být jisti, že investice do CCS je pro ně výhodnější než emisní povolenky. Bude potřeba nová evropská legislativa, aby CCS mohly úspěšně fungovat na vnitřních trzích členských zemí.

Očekávané přínosy

Dosáhne se úspor ve výši 600 až 900 milionů tun emisí CO₂ – tak se zpomalí tempo změn klimatu a ostatní státy dostanou signál, aby učinily totéž. Sníží se spotřeba fosilních paliv na 200 až 300 milionů tun za rok, přičemž většina z nich se dováží – tak budou pro evropské občany lépe zabezpečeny dodávky energie.

To vše bude stát 13–18 miliard EUR za rok. Touto investicí se stlačí cena technologií výroby energie z obnovitelných zdrojů, ze kterých se bude vyrábět stále více dodávané energie.

EU zpracovala

- *Climate action and renewable energy package*, který stanoví očekávaný přínos každé členské země k dosažení těchto cílů a navrhuje řadu opatření, jak pomoci jejich dosažení.
- Návrh pro ČR –
 - ◆ podíl OZE na spotřebě energie ... 13 %,
 - ◆ snížení emisí ze zdrojů mimo EU-ETS ... + 9 %.

5.9.3. Co dále očekávat od energetické legislativy EU a její možné dopady na členské státy

V energetické legislativě EU nejsou zcela jasně definována východiska a lze se z tohoto důvodu při legislativní prognóze uchýlit pouze k vyjádřením, která se opírají o historickou analýzu a současné legislativní trendy v energetickém zákonodárství v některých energeticky vyspělých členských státech Evropské unie a v Evropské unii samotné. Obecně sdíleným trendem je, že se vnitrostátní legislativa dostává stále více do závislosti na komunitárním právu, které má ambice upravovat některé zásadní oblasti hospodářského života a činit tak z nich oblast společné politiky Evropské unie, což může mít při špatném postupu i kontraproduktivní dopad jak na samotnou EU, tak na některé členské státy.

Dlouhodobé cíle nelze z podstaty naplňovat jinak než posílením integračních snah. Má-li být v budoucnosti úspěšná střednědobá a následně dlouhodobá energetická strategie Evropské unie, vyžaduje tento proces zcela jasné přesunutí národních „energetických kompetencí“ na úroveň Evropské unie, což se nemůže obejít bez výslovného souhlasu členských států.

Právní kodifikace energetických pravidel na úrovni Evropské unie musí být akceptována odbornou a profesní veřejností, jinak by mohla mít za následek „energetické přešlapování“ a úsilí o jednotnou evropskou energetickou koncepci by bylo odsouzeno k nezdaru.

Mají-li být rámcové podmínky pro dlouhodobou energetickou koncepci na národní i evropské úrovni skutečně spolehlivé, pak musí být pro jasné nastavené cíle vytvořeno také příznivé investiční prostředí, které bude dlouhodobě garantováno nejenom ze strany státu, ale také ze strany Evropské unie. V investičním prostředí musí být nastavena právní rovnost bez výjimek.

Vnitrostátní právo bude muset s ohledem na vývoj v jiných členských státech Evropské unie přijímat taková legislativní opatření, která budou posilovat českou energetickou soběstačnost zajišťovanou tuzemskými energetickými společnostmi a která zároveň nebudou eliminovat hospodářskou soutěž jako takovou.

Vývoj tvorby energetické legislativy EU se v současné době zaměřuje spíše na vedlejší aktivity než na zásadní problém, kterým je očekávaný nedostatek základních výrobních kapacit v elektroenergetice států EU. Tento jev může vyústit i legislativním tlakem EK na členské státy z hlediska volby elektroenergetických zdrojů pracujících v základním pásmu výroby, a tak omezit národní suverenitu při jejich vlastní volbě.

Reference:

1. Zdroj: www.enviweb.cz
2. Nyní již dostupný na <http://eur-lex.europa.eu/>